

BỘ TÀI CHÍNH
TRƯỜNG ĐẠI HỌC TÀI CHÍNH - MARKETING

PHẠM THANH TRUYỀN

TÁC ĐỘNG CỦA KIỀU HỒI, THẺ CHẾ
ĐẾN TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ
TẠI CÁC QUỐC GIA CHÂU Á

Chuyên ngành: Tài chính – Ngân hàng

Mã số: 9340201

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

Thành phố Hồ Chí Minh – 2024

Công trình được hoàn thành tại: Trường Đại học Tài chính - Marketing

Người hướng dẫn khoa học 1: PGS.TS Hồ Thủy Tiên

Người hướng dẫn khoa học 2: TS. Trương Văn Khánh

Phản biện 1:

.....

Phản biện 2:

.....

Phản biện 3:

.....

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp trường họp tại

.....

Vào hồi giờ ngày tháng năm

Có thể tìm hiểu luận án tại thư viện:

CHƯƠNG 1: GIỚI THIỆU

1.1 Lý do và động lực nghiên cứu

Sự gia tăng di cư quốc tế trong những thập kỷ gần đây đã dẫn đến sự gia tăng chưa từng có trong dòng kiều hối đến các nước. heo Báo cáo Di cư Thế giới năm 2022 của Tổ chức Di cư Quốc tế (IOM), tính đến năm 2020, có khoảng 281 triệu người (3.6% dân số thế giới) đang sống bên ngoài quốc gia nơi họ sinh ra. Con số này đã tăng lên đáng kể so với mức 173 triệu người vào năm 2000 và 153 triệu vào năm 1990 (IOM, 2022). Riêng khu vực Châu Á, theo báo cáo của Liên hợp quốc, số lượng người di cư ở châu Á đã tăng đáng kể trong những thập kỷ qua. Tính đến năm 2020, châu Á có khoảng 87 triệu người di cư quốc tế, tương đương với 31% tổng số người di cư toàn cầu. Người di cư thường di chuyển từ các quốc gia có thu nhập thấp và trung bình ở châu Á sang các quốc gia phát triển hơn, như Mỹ, Canada, và các nước ở Trung Đông. Tình hình di cư toàn cầu và dòng tiền kiều hối gửi về từ nhóm di cư đã có những thay đổi lớn trong những thập kỷ gần đây, đặc biệt là về khối lượng và tác động kinh tế mà dòng tiền kiều hối mang lại cho các quốc gia nhận. Kể từ năm 2015, kiều hối đã trở thành nguồn tài chính bên ngoài lớn nhất chảy vào các nước thu nhập thấp và trung bình (LMIC) ngoài Trung Quốc (Ratha và cộng sự, 2024). Trên toàn cầu, dòng kiều hối ước tính đã tăng 1,6% từ 843 tỷ đô la Mỹ vào năm 2022 lên 857 tỷ đô la Mỹ vào năm 2023 và dự kiến sẽ tăng trưởng với tốc độ cao hơn là 3% vào năm 2024. Năm quốc gia nhận kiều hối hàng đầu vào thế giới năm 2023 là Ấn Độ (125 tỷ USD), Mexico (67 tỷ USD), Trung Quốc (50 tỷ USD), Philippines (40 tỷ USD) và Ai Cập (24 tỷ USD) (World Bank, 2024). Kể từ năm 2000, kiều hối chảy vào LMIC đã vượt qua khối lượng hỗ trợ phát triển

chính thức (ODA) theo ước tính của Ngân hàng Thế giới, và vượt quá dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) chảy vào LMIC hơn 270 tỷ USD vào năm 2023 (Wordbank, 2024). Trong khu vực Châu Á thì Ấn Độ, Trung Quốc, Philippines, Pakistan, Banglades là năm quốc gia nhận về lượng kiều hối cao nhất.

Vì dòng kiều hối vào các nước ngày càng tăng, nên các tác động kinh tế của kiều hối trở thành chủ đề được chú ý trong những năm gần đây. Bên cạnh một số nghiên cứu cho rằng kiều hối có tác động tích cực lên tăng trưởng kinh tế của các quốc gia tiếp nhận. Kiều hối như nguồn tài chính hỗ trợ tiêu dùng và đầu tư, khi đó kiều hối thường được coi là một nguồn thu nhập quan trọng cho các quốc gia nhận tiền, nhất là các quốc gia đang phát triển. Số tiền kiều hối chuyển về hỗ trợ cả tiêu dùng và đầu tư trong nước. Theo nghiên cứu của Giuliano và Ruiz-Arranz (2009), ở các quốc gia có hệ thống tài chính kém phát triển, kiều hối giúp bù đắp sự thiếu hụt tín dụng nội địa, từ đó thúc đẩy tiêu dùng và đầu tư vào sản xuất, dẫn đến tăng trưởng kinh tế. Kiều hối có vai trò thay thế cho các khoản vay từ ngân hàng, giúp các hộ gia đình đầu tư vào kinh doanh và các hoạt động tạo thu nhập. Ngoài ra, kiều hối có vai trò quan trọng trong việc tạo ra sự ổn định kinh tế, nhất là trong các thời kỳ khủng hoảng. Do kiều hối thường là dòng tiền không điều kiện, nó cung cấp một nguồn thu nhập ổn định cho các hộ gia đình, đặc biệt trong các giai đoạn kinh tế khó khăn. Theo Chami, Fullenkamp và Jahjah (2005), kiều hối đóng vai trò như một "lưới an toàn" kinh tế, giúp ổn định chi tiêu gia đình và hạn chế những tác động tiêu cực của cú sốc kinh tế. Không chỉ vậy, kiều hối giúp giảm nghèo đói và cải thiện mức sống của các hộ gia đình nhận tiền. Các nghiên cứu chỉ ra rằng ở các quốc gia đang phát

triển, kiều hối thường được chuyển trực tiếp đến các hộ gia đình nghèo, giúp họ có thêm thu nhập để đáp ứng nhu cầu tiêu dùng, y tế, và giáo dục. Adams và Page (2005) cho thấy rằng kiều hối có thể giảm đáng kể tỷ lệ nghèo đói ở các quốc gia đang phát triển, đồng thời cải thiện phân phối thu nhập. Kiều hối không chỉ cải thiện thu nhập mà còn thúc đẩy đầu tư vào vốn con người, bao gồm giáo dục và y tế. Rapoport và Docquier (2006) chỉ ra rằng kiều hối thường được sử dụng để đầu tư vào giáo dục cho con cái và cải thiện sức khỏe của các thành viên trong gia đình, từ đó nâng cao chất lượng nguồn lao động và năng suất trong dài hạn. Điều này có thể thúc đẩy tăng trưởng kinh tế bền vững thông qua tăng cường vốn nhân lực.

Tuy nhiên, lý thuyết về tác động tiêu cực của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế cũng đã được thảo luận trong nhiều nghiên cứu, cho thấy rằng kiều hối không phải lúc nào cũng thúc đẩy tăng trưởng, mà thậm chí còn có thể gây ra những hậu quả tiêu cực trong một số trường hợp. Các tác động này bao gồm: (1) Kiều hối có thể làm giảm động lực làm việc và đầu tư vào sản xuất tại quốc gia nhận tiền. Khi người dân nhận được nguồn thu nhập từ kiều hối, họ có thể giảm sự nỗ lực trong lao động hoặc kinh doanh, dẫn đến sự phụ thuộc vào nguồn thu từ nước ngoài thay vì phát triển các hoạt động kinh tế trong nước. Chami, Fullenkamp và Jahjah (2005) chỉ ra rằng kiều hối có thể khuyến khích các hộ gia đình tiêu dùng nhiều hơn nhưng lại giảm đầu tư vào hoạt động sản xuất, từ đó làm giảm tốc độ tăng trưởng kinh tế; (2) Một vấn đề thường gặp ở các quốc gia nhận lượng lớn kiều hối là hiệu ứng Hà Lan, khi dòng kiều hối đẩy giá trị tiền tệ của quốc gia lên cao, làm giảm khả năng cạnh tranh của ngành xuất khẩu. Khi tiền tệ tăng giá do lượng ngoại tệ đổ vào, giá thành sản phẩm xuất khẩu tăng lên và giảm sức cạnh

tranh của quốc gia trên thị trường quốc tế, gây tổn hại đến ngành công nghiệp trong nước. Nghiên cứu của Acosta, Lartey và Mandelman (2009) cho thấy kiều hối có thể làm tăng giá hàng hóa không thể giao dịch quốc tế (non-tradables), gây mất cân đối giữa các ngành kinh tế và dẫn đến tăng trưởng kém; (3) Kiều hối thường được sử dụng chủ yếu cho các mục đích tiêu dùng hơn là đầu tư sản xuất. Điều này dẫn đến tăng trưởng kinh tế ngắn hạn, nhưng không có tác động tích cực bền vững. Barajas và cộng sự (2009) chỉ ra rằng ở các quốc gia mà kiều hối chủ yếu được sử dụng cho tiêu dùng thay vì đầu tư, tác động đến tăng trưởng kinh tế có xu hướng thấp hoặc không đáng kể; (4) Ở các quốc gia có thể chế yếu, dòng tiền từ kiều hối có thể không được quản lý hiệu quả và thậm chí có thể tạo điều kiện cho tham nhũng. Tiền kiều hối đôi khi bị sử dụng cho các hoạt động không mang lại giá trị lâu dài hoặc rơi vào tay các nhóm lợi ích chính trị. Abdihi và cộng sự (2012) cho rằng ở những quốc gia có mức độ tham nhũng cao, kiều hối không giúp cải thiện tăng trưởng mà còn có thể làm trầm trọng thêm tình trạng bất công và quản lý kém.

Như vậy có thể thấy, kiều hối có thể không chỉ ảnh hưởng tích cực đến kinh tế - xã hội các quốc gia tiếp nhận, mà có thể ảnh hưởng tiêu cực đến các quốc gia này nếu các quốc gia này không có những chính sách thu hút và sử dụng kiều hối phù hợp. Tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế cũng phụ thuộc nhiều vào môi trường thể chế và sự phát triển của hệ thống tài chính trong nước. Ở các quốc gia có thể chế yếu hoặc tham nhũng cao, kiều hối có thể bị sử dụng không hiệu quả hoặc dẫn đến tiêu dùng thay vì đầu tư sản xuất. Abdihi và các cộng sự (2012) chỉ ra rằng kiều hối chỉ thúc đẩy tăng trưởng kinh tế hiệu quả khi có sự hỗ trợ của các thể chế mạnh và

hệ thống tài chính phát triển. Tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế phụ thuộc vào cách thức mà dòng tiền này được sử dụng và môi trường kinh tế vĩ mô mà nó tham gia.

Trong bối cảnh kiều hối ngày càng có sự gia tăng mạnh mẽ tại các quốc gia, đặc biệt là ở các quốc gia Châu Á, nơi mà có nhiều quốc gia nhận được lượng kiều hối hàng đầu thế giới. Mặc dù đã có nghiên cứu xem xét vai trò của kiều hối trong tăng trưởng kinh tế toàn cầu, những nghiên cứu về chủ đề này đã có nhiều kết luận trái chiều. Và các kết quả chưa đồng nhất này có thể do đặc điểm môi trường thể chế và sự phát triển của hệ thống tài chính của mỗi quốc gia, khu vực Abdih và các cộng sự (2012). Do đó, khi nghiên cứu tác động của kiều hối cần xem xét dưới bối cảnh môi trường thể chế và phát triển tài chính khác nhau giữa các quốc gia, để từ đó có đánh giá nhận định phù hợp. Vì vậy, để hiểu rõ vai trò của kiều hối đối với sự phát triển kinh tế với đặc điểm thể chế và phát triển tài chính tại khu vực Châu Á, từ đó đề xuất các hàm ý chính sách có thể nhằm thúc đẩy tác động tích cực lâu dài của kiều hối luận án thực hiện nghiên cứu **“Tác động của kiều hối, thể chế đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia châu Á”**.

1.2 Mục tiêu nghiên cứu

Mục tiêu nghiên cứu tổng quát của luận án là nghiên cứu tác động của kiều hối, thể chế đến tăng trưởng kinh tế của các quốc gia, cũng như vai trò của thể chế và phát triển tài chính trong mối quan hệ giữa kiều hối và tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á.

Mục tiêu nghiên cứu cụ thể của luận án:

- (1) Đánh giá tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á.

- (2) Đánh giá tác động của kiều hối, thể chế đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á.
- (3) Đánh giá ảnh hưởng của thể chế đến tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á.
- (4) Đánh giá vai trò của phát triển tài chính đến tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á.

1.3 Đối tượng và Phạm vi nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu chủ yếu là kiều hối, thể chế và tăng trưởng kinh tế tại 39 quốc gia Châu Á. Bên cạnh đó, kiều hối là nội dung quan trọng của tài chính, kiều hối là một phần không thể thiếu của tài chính, đóng góp vào sự phát triển kinh tế, cải thiện mức sống và ổn định tài chính quốc gia cũng như hệ thống tài chính quốc gia nói riêng thông qua việc trung gian luân chuyển dòng kiều hối, đó đó khi nghiên cứu kiều hối, tăng trưởng kinh tế không thể bỏ qua sự phát triển tài chính của từng quốc gia. Vì vậy, ngoài các đối tượng kiều hối, thể chế và tăng trưởng kinh tế, luận án còn xem xét thêm yếu tố phát triển tài chính. Trong đó yếu tố thể chế và phát triển tài chính ngoài được xem xét tác động trực tiếp đến tăng trưởng kinh tế như thế nào, còn được xem xét về vai trò của hai yếu tố này đối với tác động của kiều hối lên tăng trưởng kinh tế của các quốc gia..

Phạm vi nghiên cứu

- Về không gian: Do hạn chế về dữ liệu được tiếp cận và để đảm bảo thu thập đầy đủ thông tin phục vụ phân tích trong giai đoạn nghiên cứu, luận án giới hạn thực hiện nghiên cứu trên phạm vi 39 nước Châu Á.

- Về thời gian: Nhằm đảm bảo thu thập được đầy đủ thông tin đối với 39 quốc gia Châu Á, phạm vi nghiên cứu được giới hạn trong giai đoạn 2002-2021.

1. 4 Khoảng trống nghiên cứu

Qua kết quả lược khảo các nghiên cứu thực nghiệm trong nước và trên thế giới, luận án rút ra một số khoảng trống khoa học liên quan đến nội dung nghiên cứu như sau:

- Có thể thấy khá nhiều tác giả trên thế giới đã xác định mối quan hệ giữa kiều hối và tăng trưởng kinh tế bằng nhiều phương pháp tiếp cận khác nhau nhưng kết quả nghiên cứu chưa thống nhất về chiều hướng tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế.

- Về không gian nghiên cứu, đa phần các nghiên cứu về vai trò của thể chế và phát triển tài chính khi đánh giá tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế đều tập trung vào các quốc gia Châu Phi, hoặc các nước nói chung. Trong khi đó Châu Á cũng là một trong những khu vực có nhiều quốc gia có lượng tiếp nhận kiều hối thuộc hàng đầu thế giới, tuy nhiên lại chưa có nhiều nghiên cứu liên quan thực hiện.

- Về đối tượng nghiên cứu, các tài liệu thực nghiệm được xem xét ở trên cho thấy rằng các nghiên cứu trước đây đã tập trung vào mối quan hệ giữa kiều hối, phát triển tài chính hoặc thể chế và cách các biến số khác tác động trực tiếp đến tăng trưởng kinh tế cũng như các biến số kinh tế vĩ mô khác ở các nước đang phát triển. Tuy nhiên, nghiên cứu thực nghiệm về tác động của kiều hối đối với tăng trưởng kinh tế, trong đó đánh giá đồng thời tác động của phát triển tài chính và thể chế như một kênh điều tiết chưa nhận

được ưu tiên thích đáng ở các nước Châu Á nơi mà các quốc gia ngày càng nhận được lượng lớn dòng kiều hối.

- Về đo lường biến nghiên cứu quan trọng : (1) chất lượng thể chế thường được đo lường với những chỉ số riêng rẽ như ổn định chính trị, kiểm soát tham nhũng, tuy nhiên việc đo lường chất lượng thể chế vẫn còn nhiều tranh luận; (2) Mặc dù trong những năm gần đây đã có một số nghiên cứu cũng đã đưa phát triển tài chính khi đánh giá tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế, tuy nhiên hầu hết các nghiên cứu thực nghiệm đều đánh giá sự phát triển tài chính thông qua các thước đo riêng lẻ. Tuy nhiên một số nhà nghiên cứu cho rằng phát triển tài chính là phạm trù mang tính đa diện vì vậy việc đo lường phát triển tài chính cần phải phản ánh đầy đủ các khía cạnh hoạt động của hệ thống tài chính.

Khi so sánh với các nghiên cứu trước đây có cùng về chủ đề kiều hối và tăng trưởng kinh tế, Luận án có những đóng góp mới như sau:

- Luận án cung cấp một khuôn khổ lý thuyết đầy đủ về tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế; vai trò điều tiết của các kênh thể chế, phát triển tài chính trong tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế.

- Nghiên cứu này cố gắng lấp đầy khoảng trống trong các nghiên cứu hiện có về tác động kinh tế vĩ mô của kiều hối, khi mà các kết quả không thuyết phục về tác động của kiều hối đối với tăng trưởng kinh tế phần lớn là do một số yếu tố có thể thay đổi bị bỏ qua khi nghiên cứu trước đó. Cụ thể hơn, nghiên cứu kiểm tra giả thuyết rằng kiều hối sẽ có nhiều khả năng đóng góp vào tăng trưởng kinh tế ở các nước có chất lượng thể chế cao, lành mạnh, nhưng có ít hoặc không có tác dụng trong những quốc gia có thể chế còn yếu kém. Ngoài việc đánh giá các tác động của kiều hối tới tăng trưởng

kinh tế tùy thuộc vào chất lượng thể chế, nghiên cứu cũng xem xét sự ảnh hưởng của phát triển tài chính đến tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế, trong đó phát triển tài chính được đo lường bằng chỉ số phát triển tài chính tổng hợp do IMF công bố hàng năm. Bên cạnh đó, trong nghiên cứu này, tác giả làm rõ hơn tác động của kiều hối, thể chế đến tăng trưởng kinh tế thông qua đối sánh kết quả giữa nhóm các quốc gia có thể chế cao – thể chế thấp và nhóm các quốc gia có phát triển tài chính cao - phát triển tài chính thấp.

- Luận án lần đầu tiên kết hợp đồng thời xem xét cả vai trò của thể chế và phát triển tài chính khi đánh giá tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế của các quốc gia Châu Á. Hiểu biết một cách rõ ràng về các kênh mà thông qua đó dòng kiều hối sẽ thúc đẩy tăng trưởng ở các nền kinh tế Châu Á, có thể hỗ trợ các nhà hoạch định chính sách đưa ra các chính sách một cách phù hợp và hiệu quả hơn.

- Để đánh giá chất lượng thể chế và phát triển tài chính, luận án sử dụng phương PCA – Phân tích thành phần chính để tính ra chỉ số tổng thể từ Bộ chỉ số quản trị công WGI của ngân hàng thế giới. Về phát triển tài chính, luận án sử dụng bộ chỉ số chỉ số phát triển tài chính tổng hợp (FD) của Quỹ tiền tệ IMF để phản ánh bao quát nhất về hệ thống tài chính quốc gia.

CHƯƠNG 2: TỔNG QUAN TÀI LIỆU

2.1 Tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế

Đối với các quốc gia tiếp nhận, kiều hối có thể ảnh hưởng đến tăng trưởng kinh tế. Kiều hối có thể làm tăng thu nhập khả dụng quốc gia, tiết kiệm tư nhân, đầu tư trong nước, tích lũy vốn vật chất và con người. Tuy nhiên, kiều hối của người di cư có thể tác động đến sự tăng giá tiền tệ, từ đó tác động tiêu cực đến khả năng cạnh tranh của hàng xuất khẩu hoặc tạo ra vấn đề rủi ro đạo đức bằng cách gây ra sự cản trở làm việc. Vì vậy các quốc gia nếu muốn tận dụng được mặt tích cực của kiều hối cần có những chính sách để thu hút được dòng tiền này vào hoạt động sản xuất kinh doanh.

2.2 Tác động của thể chế đến tăng trưởng kinh tế

Tác động của thể chế đến tăng trưởng kinh tế được các học giả trước đây tìm hiểu và nghiên cứu, phát triển thành các học thuyết kinh tế. Các lý thuyết nêu trên đã góp phần bổ sung cho nhau nhằm lý giải vai trò của thể chế đến quá trình phát triển kinh tế, nhấn mạnh vai trò của thể chế đóng góp trong sự phát triển kinh tế thông qua sự tác động của những quy tắc, pháp luật, quyền tài sản, hệ thống chính trị,... đến vốn và lao động trong nền kinh tế. Mặc dù thể chế tốt có thể tạo điều kiện thuận lợi cho tăng trưởng, nhưng sự tương thích với bối cảnh cụ thể và khả năng thực thi là rất quan trọng. Điều này có nghĩa là các thể chế tốt không phải lúc nào cũng tự động dẫn đến tăng trưởng kinh tế. Rodrik (2007) lập luận rằng không có một mô hình thể chế duy nhất nào có thể đảm bảo tăng trưởng kinh tế. Ông nhấn mạnh rằng các thể chế có thể cần được điều chỉnh để phù hợp với các điều kiện địa phương và văn hóa. Thể chế tốt không tự động dẫn đến tăng trưởng; thay vào đó, sự phù hợp giữa thể chế và bối cảnh địa phương là rất quan trọng

cho sự phát triển kinh tế. Thể chế có thể được thiết kế tốt nhưng không có tác động tích cực nếu chúng không được thực thi một cách hiệu quả (Acemoglu và Robinson, 2012) và giải quyết được vấn đề phối hợp giữa các tác nhân kinh tế (Matsuyama, 2008)...

2.3 Vai trò của thể chế trong mối quan hệ giữa kiều hối và tăng trưởng kinh tế

Chất lượng thể chế là động lực để chuyển tiền về nước. Khi các quy tắc thể chế yếu kém hoặc không phát triển thì sẽ thiếu sự ổn định xã hội cần thiết giúp tạo ra một hệ thống kinh tế khả thi (North, 1990). Trong trường hợp chuyển tiền, sự ổn định kinh tế và xã hội có thể được cho là quan trọng trong việc xác định lượng tiền được gửi và các kênh chuyển tiền trong nền kinh tế. Một quốc gia có trình độ thể chế tiên tiến hơn và chất lượng của các chính sách kinh tế và xã hội tốt hơn có thể giúp kiều hối đóng góp hiệu quả hơn vào hoạt động dài hạn của quốc gia đó (Catrinescu và cộng sự, 2006). Tương tự, ở một quốc gia có chính sách kinh tế lành mạnh, tác động của kiều hối nếu có khả năng sẽ rõ rệt hơn (Riccardo Faini, 2002).

Môi trường chính sách tốt sẽ làm tăng lợi tức đầu tư, do đó làm tăng chi phí cơ hội của việc tiêu dùng và đầu tư cho cả người chuyển tiền và hộ gia đình người nhận (Ratha, 2005). Catrinescu và cộng sự (2006) chỉ ra rằng kiều hối có nhiều khả năng tạo ra tăng trưởng dài hạn hơn khi chất lượng của các thể chế chính trị và thể chế kinh tế cao hơn. Tác động của kiều hối lên tăng trưởng kinh tế có thể bị ảnh hưởng quan trọng bởi chất lượng quản trị trong nước (Abdih, Chami, Dagher, & Montiel, 2012). Các thể chế kinh tế đóng vai trò quan trọng trong việc phân bổ nguồn lực một cách hiệu quả. Khi thiếu các thị trường tổ chức tốt, lợi ích từ dòng vốn sẽ không được khai

thác tối ưu, dẫn đến việc phân bổ nguồn lực không hợp lý (Acemoglu và cộng sự, 2005; Smith, 1776). Chất lượng thể chế trong nước kém có thể làm giảm động lực đầu tư của người gửi kiều hối và người nhận tiền về nước. Ví dụ, trong một môi trường thể chế đặc trưng bởi bất ổn chính trị, bộ máy hành chính kém hiệu quả và thiếu quyền truy đòi hợp pháp công bằng và chính đáng, người lao động ở nước ngoài có thể khó xác định các cơ hội sinh lời an toàn và đảm bảo. Ngược lại, các khuôn khổ thể chế lành mạnh có nhiều khả năng tạo ra cơ cấu khuyến khích thích hợp cho đầu tư từ kiều hối chuyển về nước.

Tóm lại, từ các nhận định về tác động riêng phần của kiều hối và thể chế đến tăng trưởng kinh tế cho thấy vai trò quan trọng của thể chế khi lượng kiều hối được chuyển về quốc gia nhận. Hay nói cách khác là khi xem xét tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế thì vai trò của thể chế không thể bỏ qua và là chất xúc tác quan trọng để đánh giá ảnh hưởng của kiều hối đến nền kinh tế.

2.4 Vai trò của phát triển tài chính trong mối quan hệ giữa kiều hối và tăng trưởng kinh tế

Phát triển tài chính có vai trò quan trọng trong việc tạo điều kiện cho kiều hối tác động tích cực đến tăng trưởng kinh tế.

- Tăng cường khả năng tiếp cận dịch vụ tài chính. Khi hệ thống tài chính phát triển, người dân dễ dàng tiếp cận các dịch vụ ngân hàng, tín dụng và đầu tư hơn. Điều này giúp người nhận kiều hối sử dụng tiền gửi một cách hiệu quả, từ việc tiết kiệm cho đến đầu tư vào các dự án kinh doanh. Theo Ziesemer (2007), một hệ thống tài chính phát triển có thể giúp nâng cao khả

năng sử dụng kiều hối cho các mục tiêu phát triển, bao gồm đầu tư vào giáo dục và y tế.

- Khuyến khích đầu tư, phát triển tài chính có thể khuyến khích các khoản đầu tư từ kiều hối vào các lĩnh vực như bất động sản, nông nghiệp và sản xuất. Điều này không chỉ tạo ra việc làm mà còn làm tăng năng suất lao động. Ratha (2013) nhấn mạnh rằng kiều hối có thể đóng góp đáng kể vào tăng trưởng kinh tế nếu chúng được chuyển đổi thành các khoản đầu tư có hiệu quả trong nền kinh tế địa phương.

- Phát triển tài chính giúp cải thiện khả năng tài chính của các hộ gia đình nhận kiều hối, từ đó góp phần vào việc giảm nghèo. Khi người dân có khả năng tiếp cận tín dụng và dịch vụ tài chính, họ có thể cải thiện mức sống và tham gia vào nền kinh tế nhiều hơn. Adams và Page (2005) cho rằng kiều hối không chỉ giúp cải thiện điều kiện sống của gia đình mà còn có thể dẫn đến việc giảm tỷ lệ nghèo tại các quốc gia nhận kiều hối.

Tóm lại, vai trò của phát triển tài chính đối với tăng trưởng kinh tế thể hiện rõ rệt qua các chức năng của hệ thống tài chính. Theo đó, tăng trưởng kinh tế được thúc đẩy chỉ khi hệ thống tài chính phát triển hiệu quả. Do đó, tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế phụ thuộc vào hoạt động của hệ thống tài chính thông qua các trung gian tài chính trên thị trường. Phát triển tài chính đóng vai trò then chốt trong việc tối ưu hóa tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế. Bằng cách cải thiện khả năng tiếp cận dịch vụ tài chính, khuyến khích đầu tư và giảm nghèo, phát triển tài chính không chỉ giúp người nhận kiều hối mà còn nâng cao sức mạnh kinh tế của cả quốc gia.

CHƯƠNG 3: MÔ HÌNH VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

3.1 Mô hình nghiên cứu

Dựa trên cơ sở kết quả của các nghiên cứu trước, nghiên cứu xây dựng mô hình nghiên cứu về tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế, vai trò của thể chế và phát triển tài chính với phương trình như sau:

MH 1: Nghiên cứu tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế

$$GDP_{it} = \beta_0 + \beta_1 GDP_{i,t-1} + \beta_2 rem_{it} + \beta_3 Z_{it} + U_{it}$$

MH 2: Nghiên cứu tác động của kiều hối, thể chế đến tăng trưởng kinh tế.

$$GDP_{it} = \beta_0 + \beta_1 GDP_{i,t-1} + \beta_2 rem_{it} + \beta_3 ins_{it} + \beta_4 Z_{it} + U_{it}$$

MH 3: Nghiên cứu tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế, xem xét vai trò thể chế và phát triển tài chính

$$GDP_{it} = \beta_0 + \beta_1 GDP_{i,t-1} + \beta_2 rem_{it} + \beta_3 ins_{it} + \beta_4 fd_{it} + \beta_5 rem * ins_{it} \\ + \beta_6 rem * fd_{it} + \beta_7 Z_{it} + U_{it}$$

Trong đó: Tăng trưởng kinh tế (gdp) đại diện bởi logarit của GDP bình quân đầu người; Kiều hối (rem): kiều hối/GDP; Thể chế (ins) để đo lường chất lượng thể chế, nghiên cứu áp dụng phương pháp phân tích thành phần chính (Principal Component Analysis – PCA) để tổng hợp 6 chỉ số của chỉ số WGI thành một biến duy nhất đo lường chất lượng thể chế; Phát triển tài chính (fd) nghiên cứu sử dụng chỉ số phát triển tài chính tổng hợp được công bố hàng năm bởi Quỹ tiền tệ quốc tế (IMF).

3.2 Phương pháp nghiên cứu

Để đạt được các mục tiêu nghiên cứu trong luận án, tác giả sử dụng kỹ thuật và phương pháp nghiên cứu như sau:

- Nghiên cứu thực hiện tổng hợp, hệ thống hóa các khung lý thuyết liên quan đến kiều hối, thể chế, phát triển tài chính và tăng trưởng kinh tế từ đó đề xuất mô hình nghiên cứu phù hợp với mục tiêu nghiên cứu.
- Kỹ thuật thống kê, so sánh được sử dụng nhằm đánh giá các số liệu thống kê qua các năm của tăng trưởng kinh tế, kiều hối, thể chế và phát triển tài chính để phản ánh thực trạng tại các quốc gia. Ngoài ra, phương pháp này còn được dùng để đánh giá sơ bộ về dữ liệu trước khi tiến hành các phương pháp hồi quy.
- Phân tích thành phần chính (PCA - Principal Components Analysis): Để tính ra một chỉ số tổng thể của biến thể chế từ 6 chỉ số riêng rẽ của WGI, phương pháp phân tích thành phần chính (PCA - Principal Components Analysis) đã được sử dụng. PCA là một kỹ thuật giúp giảm số chiều của dữ liệu, nhằm loại bỏ các biến không cần thiết và giữ lại các thông tin quan trọng. Theo Jolliffe (2002), PCA cho phép tối ưu hóa sự biến thiên của dữ liệu, từ đó cung cấp một cách nhìn tổng quan và dễ hiểu hơn về các mối quan hệ trong dữ liệu. Việc này đặc biệt hữu ích trong các tình huống mà bộ dữ liệu có quá nhiều biến. Với biến tổng thể này sẽ cung cấp một cái nhìn tổng quan, khái quát hơn về thể chế.
- Để đánh giá tác động của các yếu tố kiều hối, thể chế, phát triển tài chính đến tăng trưởng kinh tế, nghiên cứu sử dụng phương pháp ước lượng System GMM với dữ liệu bảng gồm 39 quốc gia Châu Á giai đoạn 2002 – 2021. Phương pháp này do Arellano và Bover (1995) đề xuất, phương pháp này có ưu điểm lớn khi khắc phục được các giả thuyết hồi quy bị vi phạm và kiểm soát được hiện tượng nội sinh tiềm ẩn trong mô hình nghiên cứu, đặc biệt là các mô hình kinh tế.

- Ngoài ra để kiểm tra tính vững của kết quả nghiên cứu, luận án thực hiện phân tích trên mẫu phụ (sub-sample). Nghiên cứu chia dữ liệu nghiên cứu thành hai mẫu phụ dựa trên biến thể chế và phát triển tài chính. Việc phân chia ra hai mẫu phụ vừa nhằm mục đích bổ sung vào khoảng trống nghiên cứu trước đây, vừa có ý nghĩa kiểm nghiệm kết quả đã được tìm thấy trên mẫu tổng thể. Nếu kết quả từ mẫu tổng thể và mẫu phụ đồng nhất thì kết quả nghiên cứu được gia tăng tính vững và độ tin cậy hơn.

CHƯƠNG 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

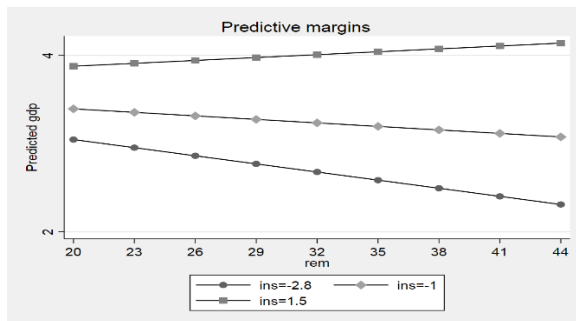
4.1 Kết quả ước lượng mô hình tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế

Dựa trên các ước lượng, đánh giá định lượng, luận án xác định các kênh tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế các nước Châu Á trong giai đoạn nghiên cứu với đầy đủ các bằng chứng về mặt ý nghĩa thống kê:

Thứ nhất, luận án xác nhận tác động tiêu cực của kiều hối đối với tăng trưởng của các nền kinh tế các nước Châu Á. Kết quả này là phù hợp với các luận giải về khía cạnh lý thuyết ở khía cạnh khá bi quan về các dòng kiều hối khi sự phụ thuộc vào quá trình di cư và kiều hối sẽ tạo ra tình trạng kém phát triển ở các nước có người di cư (Oluwafemi & Ayandibu, 2014). Quy mô dòng kiều hối càng cao làm cho nước nhận sẽ phụ thuộc vào nước gửi tiền cũng như khiến người nhận kiều hối phụ thuộc vào người gửi (Binford, 2003). Thay vì khuyến khích tăng trưởng kinh tế, kiều hối dẫn đến sự bất bình đẳng ở những khu vực có dòng kiều hối lớn (Stark & Lucas, 1988). Các kết quả thực nghiệm trong luận án này xác nhận mối quan hệ bi quan này, tác động tiêu cực xảy ra khi dòng kiều hối được gửi đến người nhận ở nước sở tại, họ có xu hướng không sử dụng tiền cho bất kỳ hoạt động kinh doanh hiệu quả nào mà sử dụng cho chi tiêu tiêu dùng, chẳng hạn như ô tô, nhà cửa và quần áo. Ở khía cạnh lý giải dựa trên các nền tảng kinh tế vĩ mô của kiều hối cho thấy quy mô kiều hối tác động thông qua theo cách tiếp cận tài khoản quốc gia, một phần đáng kể của dòng kiều hối được tiêu thụ vào hàng hóa nhập khẩu dẫn đến tác động ngược lại thông qua việc gia tăng thâm hụt thương mại. Hàm ý từ ảnh hưởng tiêu cực của dòng kiều hối đến tăng trưởng kinh tế cũng xác nhận lại các kết quả nghiên cứu trước như

Piracha, Catrinescu, Leon-Ledesma, và Quillin (2006), Barajas và cộng sự (2009), Kratou và Gazdar (2015)...

Thứ hai, thông qua các kết quả nghiên cứu và so sánh với các nghiên cứu trước. Luận án có đủ cơ sở bằng chứng cả về lý thuyết, nghiên cứu trước và các mô hình định lượng để khẳng định các kênh tương tác của kiều hối thông qua các môi trường thể chế của các nước đến tăng trưởng kinh tế. nghiên cứu xác nhận, ở các nền kinh tế có chất lượng thể chế tốt sẽ góp phần thúc đẩy hạn chế tác động tiêu cực của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế.

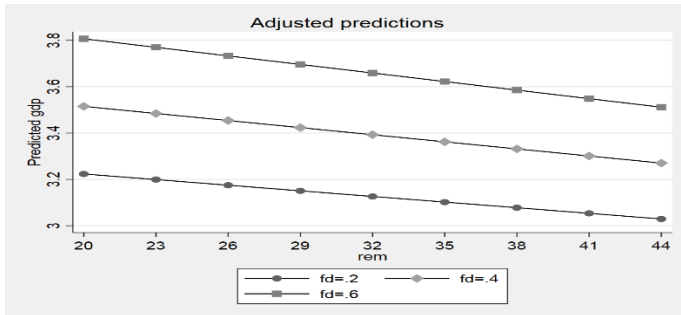
Biểu đồ 4.7 Tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các cấp độ chất lượng thể chế

Nguồn: Tác giả tính toán từ stata 17

Qua Biểu đồ 4.7 khi đánh giá tác động biên của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế ở các mức thể chế khác nhau, kết quả từ nghiên cứu cho thấy tại các quốc gia có thể chế phát triển tốt thì có thể giúp làm giảm tác động tiêu cực của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế, thậm chí tác động này có thể trở thành tích cực.

Thứ ba, Khi xem xét tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các mức độ phát triển tài chính khác nhau (thông qua biến tương tác remfd) được xác nhận là có ý nghĩa thống kê ở mức 1%. Điều này có nghĩa

rằng tác động của dòng kiều hối đến tăng trưởng kinh tế chịu sự điều chỉnh của mức độ phát triển tài chính tại mỗi nền kinh tế. Cũng như tương tác giữa kiều hối và thể chế, nghiên cứu tìm thấy các bằng chứng rõ ràng và có ý nghĩa về mối quan hệ giữa kiều hối và tăng trưởng kinh tế thông qua các mức độ phát triển tài chính.

Biểu 4.8 Tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các cấp độ phát triển tài chính

Nguồn: Tác giả tính toán từ stata 17

Khi xem xét tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế ở các mức phát triển tài chính khác nhau (Biểu đồ 4.8) cho thấy ở những quốc gia có mức độ phát triển tài chính cao hơn, sẽ giúp làm giảm tác động tiêu cực của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế, hay nói cách khác, các phát hiện này cho thấy tác động tích cực của kiều hối đối với tăng trưởng là tăng dần theo mức độ phát triển tài chính.

CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN

5.1 Kết luận

Dựa trên các ước lượng, đánh giá định lượng, luận án xác định các kênh tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế các nước Châu Á trong giai đoạn nghiên cứu với đầy đủ các bằng chứng về mặt ý nghĩa thống kê. Từ kết quả nghiên cứu này, các quản lý sẽ có những chính sách sẽ có những chính sách quản lý phù hợp nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn kiều hối được nhận về.

5.2 Hàm ý chính sách

Từ kết quả nghiên cứu đạt được, tác giả đưa ra một số hàm ý chính sách như sau:

Cải thiện chất lượng thể chế quốc gia

Kết quả nghiên cứu đã chỉ ra rằng chất lượng thể chế không những tác động tích cực đến tăng trưởng kinh tế mà còn góp phần làm giảm tác động tiêu cực của kiều hối. Do đó, các quốc gia châu Á cần cải thiện chất lượng thể chế ở tất cả các khía cạnh.

- Tăng cường tính minh bạch và trách nhiệm giải trình. Cải thiện quy trình báo cáo tài chính và quản lý ngân sách công bằng cách áp dụng các tiêu chuẩn cao về minh bạch. Sử dụng công nghệ thông tin để công khai thông tin về chi tiêu công và dòng kiều hối. Tăng cường niềm tin của người dân và nhà đầu tư vào chính phủ, từ đó khuyến khích họ sử dụng kiều hối vào đầu tư sản xuất thay vì tiêu dùng.

- Cải cách quy trình quản lý và thực thi luật pháp. rà soát và cải thiện các quy định liên quan đến đầu tư và kiều hối để giảm bớt các rào cản

hành chính và khuyến khích đầu tư. Một khung quy định tốt sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc sử dụng kiều hối vào các hoạt động sản xuất và kinh doanh

- Hoàn thiện nhà nước pháp quyền. Tăng cường việc thực thi pháp luật và bảo vệ quyền sở hữu thông qua cải cách tư pháp và đào tạo cho các cơ quan thực thi pháp luật. Việc bảo vệ quyền lợi hợp pháp sẽ giúp người dân cảm thấy an tâm hơn khi sử dụng kiều hối cho đầu tư.

- Thực hiện kiểm soát tham nhũng. Triển khai các biện pháp chống tham nhũng mạnh mẽ như xây dựng cơ chế giám sát độc lập và tăng cường minh bạch trong việc sử dụng ngân sách công. Giảm thiểu tham nhũng sẽ khuyến khích người dân và các nhà đầu tư tin tưởng hơn vào việc sử dụng kiều hối cho các mục đích phát triển kinh tế.

- Phát triển cơ sở hạ tầng tài chính: Khuyến khích các ngân hàng và tổ chức tài chính cải thiện dịch vụ của họ đối với người nhận kiều hối, chẳng hạn như cung cấp các sản phẩm tín dụng với lãi suất hợp lý và thủ tục vay đơn giản hơn. Giúp kiều hối được chuyển đổi thành vốn đầu tư hiệu quả hơn, từ đó thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

- Khuyến khích đầu tư vào giáo dục và đào tạo: Sử dụng một phần kiều hối để đầu tư vào giáo dục và đào tạo nghề cho người dân, nhằm nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Một lực lượng lao động có kỹ năng cao sẽ tăng khả năng hấp thụ và sử dụng hiệu quả các dòng kiều hối vào phát triển kinh tế.

- Tạo môi trường kinh doanh thuận lợi. Giảm bớt thủ tục hành chính và quy định gây khó khăn cho doanh nghiệp, đồng thời bảo vệ quyền lợi của nhà đầu tư và người tiêu dùng. Môi trường kinh doanh tốt sẽ khuyến

khích người nhận kiều hối đầu tư vào các doanh nghiệp, từ đó tạo ra việc làm và thúc đẩy tăng trưởng kinh tế.

- Củng cố sự ổn định chính trị. Thúc đẩy các cuộc đối thoại chính trị và xây dựng các cơ chế hòa giải để giảm thiểu xung đột và bất ổn. Một môi trường chính trị ổn định sẽ thu hút đầu tư và cải thiện niềm tin của công dân vào chính phủ. Ngoài ra, cần tăng cường pháp quyền và kiểm soát tham nhũng, thực thi luật pháp một cách nghiêm ngặt và thành lập các cơ quan độc lập để điều tra và xử lý tham nhũng từ đó xây dựng niềm tin của công chúng vào hệ thống pháp luật và chính phủ.

Cải thiện phát triển tài chính các quốc gia

Kết quả của luận án cho thấy, mặc dù kiều hối có tác động nghịch chiều đến tăng trưởng kinh tế tuy nhiên đối với các quốc gia có phát triển tài chính cao, sẽ làm giảm tác động tiêu cực của kiều hối đến tăng trưởng tại các quốc gia này. Do đó, các quốc gia cần có những chính sách nhằm phát triển tài chính.

- Cải thiện hệ thống ngân hàng và dịch vụ tài chính. Các tổ chức tài chính cần phát triển mạng lưới chi nhánh và dịch vụ ngân hàng trực tuyến để tiếp cận nhiều đối tượng khách hàng hơn, đặc biệt là người nhận kiều hối. Đưa ra các sản phẩm tiết kiệm có lãi suất cao hoặc các khoản đầu tư có tính thanh khoản tốt, phù hợp với nhu cầu của người nhận kiều hối, như tài khoản tiết kiệm chuyên dụng cho kiều hối.

- Phát triển các sản phẩm tài chính đa dạng và nâng cao nhận thức về các lựa chọn đầu tư. Các tổ chức tài chính tạo ra các sản phẩm tài chính như trái phiếu, quỹ đầu tư, và tài khoản tiết kiệm đặc biệt dành cho người nhận kiều hối, từ đó khuyến khích họ đầu tư vào nền kinh tế. Cung cấp thông tin

rõ ràng và minh bạch về các sản phẩm tài chính, giúp người dân hiểu rõ hơn về cách thức đầu tư kiều hối. Các chương trình này có thể bao gồm thông tin về đầu tư vào cổ phiếu, trái phiếu hoặc bất động sản

- Khuyến khích đầu tư trực tiếp. Các tổ chức tài chính có thể tạo ra quỹ đầu tư dành riêng cho kiều hối, cho phép người nhận đầu tư trực tiếp vào các dự án phát triển kinh tế trong nước. Ngoài ra, chính phủ cần có chính sách hỗ trợ tài chính cho các doanh nghiệp nhỏ, cung cấp các khoản vay ưu đãi hoặc tài trợ cho các doanh nghiệp nhỏ do người nhận kiều hối điều hành, từ đó tạo ra việc làm và tăng trưởng kinh tế.

- Cải thiện cơ sở hạ tầng tài chính. Đầu tư vào công nghệ tài chính thông qua việc phát triển ứng dụng và nền tảng trực tuyến để giảm chi phí và thời gian chuyển tiền kiều hối, tạo điều kiện thuận lợi cho việc đầu tư. Cần cải thiện kết nối giữa các ngân hàng và tổ chức tài chính, tạo ra các mạng lưới liên kết giữa các ngân hàng và tổ chức tài chính để tối ưu hóa quy trình chuyển tiền và đầu tư. Cải thiện dịch vụ chuyển tiền, hợp tác với các công ty chuyển tiền quốc tế để giảm phí chuyển tiền và tăng tốc độ xử lý giao dịch. Các tổ chức tài chính cần giảm chi phí chuyển tiền quốc tế, để người gửi kiều hối có thể chọn kênh ngân hàng là kênh chuyển tiền thay vì các kênh không chính thức với chi phí rẻ hơn. Việc thu hút dòng vốn đáng kể này vào hệ thống các kênh chính thức của hệ thống tài chính quốc gia từ đó có thể phân bổ nguồn lực một cách hiệu quả.

- Tăng cường hợp tác và đối thoại với cộng đồng di cư. Tạo điều kiện cho các chương trình hợp tác giữa các tổ chức tài chính và cộng đồng người di cư để tìm hiểu nhu cầu của họ và phát triển các sản phẩm tài chính phù

hợp. Khuyến khích việc đầu tư trở về, xây dựng các chiến dịch tiếp thị nhằm khuyến khích người di cư đầu tư vào quê hương của họ thông qua kiều hối.

Bằng cách thực hiện những giải pháp này, các tổ chức tài chính không chỉ có thể thu hút kiều hối vào đầu tư mà còn có thể tạo ra tác động tích cực đối với nền kinh tế, thúc đẩy sự phát triển bền vững trong cộng đồng. Việc nâng cao chất lượng dịch vụ tài chính, cải thiện giáo dục tài chính, và xây dựng các chương trình hỗ trợ đầu tư sẽ góp phần gia tăng giá trị của dòng kiều hối cho sự phát triển kinh tế quốc gia.

5.3 Hạn chế và hướng nghiên cứu tiếp theo

Mặc dù các kết quả nghiên cứu trên đáp ứng được mục tiêu đã đặt ra nhưng luận án vẫn còn một số hạn chế.

Đầu tiên, luận án chỉ có thể đánh giá kiều hối dưới dạng được chuyển về quốc gia tiếp nhận một cách chính thức, tuy nhiên ngoài kênh chính thức, kiều hối có thể được chuyển về dưới các kênh không chính thức, vì vậy để có đánh giá đầy đủ, toàn diện hơn về tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế của quốc gia cần đánh giá kiều hối cả kênh chính thức và không chính thức. Do đó, với hạn chế trên, các nghiên cứu sau có thể mở rộng đánh giá toàn diện tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế với việc đo lường kiều hối ở cả kênh chính thức và không chính thức. Ngoài ra, việc xem xét cụ thể về hành vi cũng như mục đích sử dụng kiều hối của những người tiếp nhận trong các nghiên cứu trong tương lai cũng sẽ giúp các nhà chính sách có những chính sách phù hợp, hiệu quả hơn trong việc thu hút kiều hối, hỗ trợ tăng trưởng kinh tế, hạn chế những tác động tiêu cực mà kiều hối mang lại.

Thứ hai, Nghiên cứu sử dụng chỉ số quản trị toàn cầu để đo lường chất lượng thể chế, tuy nhiên việc đo lường chất lượng thể chế không đơn giản, do đó các hướng nghiên cứu trong tương lai có thể mở rộng nghiên cứu với các chỉ tiêu đo lường chất lượng thể chế khác, từ đó có cái nhìn đa chiều hơn.

Thứ ba, Biến thể chế (ins) được nghiên cứu trong luận án là một biến tổng hợp từ 6 chỉ tiêu thành phần trong Chỉ số quản trị toàn cầu WGI bằng phương pháp PCA, do đó mới chỉ đánh giá được tác động tổng hợp của thể chế đến tăng trưởng kinh tế mà chưa đánh giá được tác động riêng của từng khía cạnh đến tăng trưởng kinh tế. Các hướng nghiên cứu trong tương lai có thể xem xét đưa 6 chỉ tiêu thành phần của WGI thành 6 biến vào mô hình nghiên cứu để xem xét tác động của từng chỉ tiêu thành phần, từ đó đề xuất những giải pháp cụ thể hơn liên quan đến chất lượng thể chế, kiều hối và tăng trưởng kinh tế.

Cuối cùng, với mục tiêu nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu của của luận án là tại các quốc gia Châu Á với dữ liệu bảng. Vì vậy về việc đánh giá tác động cụ thể của kiều hối đến Việt Nam, luận án chỉ có thể dừng lại ở việc đánh giá sơ bộ qua một số phần như thông qua đánh giá thực trạng của từng yếu tố, và các biểu đồ phân tán. Do đó, để đánh giá chi tiết, cụ thể hơn về tác động của kiều hối đến tăng trưởng kinh tế trong điều kiện thể chế và phát triển tài chính Việt Nam cần thực hiện riêng với đặc thù dữ liệu chuỗi thời gian.

DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ

1. Phạm Thanh Truyền. (2022). Impacts of remittances economic growth in Asian developing countries. *Review of Finance, Vol.5, Issue 3, 2022.*
2. Phạm Thanh Truyền & Hồ Thủy Tiên. 2022. Tác động của Kiều hối, thẻ chế đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á. *Tạp chí nghiên cứu Tài chính – Kế toán, số 09 (230) -2022.*
3. Phạm Thanh Truyền & Hồ Thủy Tiên. (2021). Tác động của Kiều hối đến tăng trưởng kinh tế tại các quốc gia Châu Á – vai trò của Phát triển tài chính. *Tạp chí nghiên cứu Tài chính – Kế toán, số 07 (216) -2021.*
4. Ho Thuy Tien, Pham Thanh Truyen and Pham Thi Thu Hong. 2020. Institutions and economic growth in asia: A quantile regression approach. *Finance – Accounting For Promoting Sustainable Development In Private Sector (FASPS 2020).*